

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะซีมเศร้า พฤติกรรมการรับประทานอาหาร พฤติกรรมการรับประทานยา
และการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายในผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย

รัตติยา ทองอ่อน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลัทธิศูทรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ รัตติยา ทองอ่อน ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาภรณ์ ดীনาน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ศิริวิมล วัฒนสินธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษาวดี อัครวิเศษ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาภรณ์ ดীনาน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ศิริวิมล วัฒนสินธุ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬาลักษณ์ บารมี)

คณะพยาบาลศาสตรบัณฑิตให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)

วันที่   เดือน   พ.ศ. 2554

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากมหาวิทยาลัยนครพนม

ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2553

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อาภรณ์ คีนาณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ศิริวัลห์ วัฒนสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้ คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่และให้ กำลังใจด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาของท่าน จึงขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษาวดี อัครวิเศษ ที่ได้ให้ความเมตตา และ คำแนะนำแก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันมีค่า ในระหว่างการศึกษา และขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้มี ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม ที่ให้ ทุนสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลศูนย์ระยอง หัวหน้าฝ่าย การพยาบาล หัวหน้าแผนกผู้ป่วยนอก และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวก ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณผู้ป่วยภาวะหัวใจวายทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่สาว ที่สนับสนุน ช่วยเหลือ อดทน ให้กำลังใจ ให้โอกาส และหวังใญ่ผู้วิจัยมาตลอด คุณประโยชน์อันเกิดจากการวิจัยในครั้งนี้ ขอมอบ แด่บุพการี คณาจารย์ และผู้ที่มีภาวะหัวใจวายทุกท่าน

รัตติยา ทองอ่อน

47925764: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้ใหญ่: พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คำสำคัญ: ภาวะซึมเศร้า/ พฤติกรรมการรับประทานอาหาร/ พฤติกรรมการรับประทานยา/ การรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวาย/ ผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย

รัตติยา ทองอ่อน: ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะซึมเศร้า พฤติกรรมการรับประทานอาหาร พฤติกรรมการรับประทานยา และการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายในผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย (RELATIONSHIPS BETWEEN DEPRESSION, EATING BEHAVIOR, MEDICAL ADHERENCE, AND PERCEIVED SEVERITY OF HEART FAILURE IN PATIENTS WITH CONGESTIVE HEART FAILURE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: อารมณ์ ดินาน, Ph.D., ศิริวิทย์ วัฒนสินธุ์ M.S. 83 หน้า. ปี พ.ศ. 2554

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะซึมเศร้า พฤติกรรมการรับประทานอาหาร พฤติกรรมการรับประทานยา และการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายในผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ป่วยภาวะหัวใจวายจำนวน 199 ราย ที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอก คลินิกอายุรกรรม โรงพยาบาลศูนย์ระยอง เลือกกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกันยายน ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2553 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามภาวะซึมเศร้า แบบสอบถามพฤติกรรมการรับประทานอาหาร แบบสอบถามพฤติกรรมการรับประทานยา และแบบสอบถามการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวาย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ป่วยภาวะหัวใจวายส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 52.8 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 60 – 69 ปี ร้อยละ 46.2 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 49.5 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 43.2 ส่วนใหญ่มีภาวะหัวใจวายอยู่ใน NYHA Fc I ร้อยละ 49.8

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายในผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย ได้แก่ พฤติกรรมการรับประทานยา พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายในผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย ($r_s = .17, p < .05$) ส่วนภาวะซึมเศร้า และพฤติกรรมการรับประทานอาหาร พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายในผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย ($p > .05$)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยนี้ได้แก่ พยาบาลและบุคลากรทางด้านสุขภาพควรส่งเสริมให้ผู้ป่วยภาวะหัวใจวายรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของภาวะหัวใจวาย เพื่อให้ผู้ป่วยภาวะหัวใจวายสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปจัดการเพื่อลดความรุนแรงของภาวะหัวใจวายได้อย่างเหมาะสม

47925764: MAJOR: ADULT NURSING; M.N.S. (ADULT NURSING)

KEY WORDS: DEPRESSION/ EATING BEHAVIOR/ MEDICAL ADHERENCE/
PERCEIVED SEVERITY OF HEART FAILURE/
CONGESTIVE HEART FAILURE PATIENTS

RATTIYA THONGON: RELATIONSHIPS BETWEEN DEPRESSION, EATING BEHAVIOR, MEDICAL ADHERENCE, AND PERCEIVED SEVERITY OF HEART FAILURE IN PATIENTS WITH CONGESTIVE HEART FAILURE. APORN DEENAN, Ph.D., SIRIWAN VATANASIN, M.S. 83 P. 2011.

This correlational study was aimed to study relationships between depression, eating behavior, medical adherence, and perceived severity of heart failure in patients with congestive heart failure (CHF). The sample consisted of 199 CHF patients who followed up at outpatient department of Rayong Hospital. Data were collected from September through November 2010 by questionnaires including demographic, depression, eating behavior, medical adherence, and perceived severity of heart failure. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and Spearman's Rank Correlation Coefficients.

The results were as follow:

1. The majority of patients with congestive heart failure were male (52.8%), age between 60 – 69 years (46.2%), unemployed (49.5%), primary school completion (43.2%), and NYHA Fc I (49.8%).
2. Only significant factor related to perceived severity of heart failure was medical adherence ($r_s = .17, p < .05$). Non significant factors related to perceived severity of heart failure ($p > .05$) were depression, ($r_s = .10, p = .13$) and eating behavior ($r_s = -.02, p = .75$).

From the results of this study, nurses and health care providers should inform CHF patients about severity of congestive heart failure to help them to manage their severity of congestive heart failure.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะหัวใจวาย.....	9
การรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวาย.....	18
ภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย.....	22
พฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย.....	24
พฤติกรรมการรับประทานยาของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย.....	28
3 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	35
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	35
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	39
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล.....	40
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง.....	43
ส่วนที่ 2 การรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายในผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย.....	45
ส่วนที่ 3 ภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย.....	47
ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการรับประทานอาหาร ของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย.....	47
ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการรับประทานยาของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย.....	49
ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะซึมเศร้า พฤติกรรมการรับประทานอาหาร พฤติกรรมการรับประทานยา และการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวาย.....	50
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	52
สรุปผลการวิจัย.....	52
การอภิปรายผลการวิจัย.....	53
ข้อเสนอแนะ.....	57
ข้อจำกัดการวิจัย.....	58
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก.....	70
ภาคผนวก ก.....	71
ภาคผนวก ข.....	75
ภาคผนวก ค.....	77
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	83

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ปริมาณโซเดียมในอาหารปรุงรส.....	26
2 ปริมาณโคเลสเตอรอลในอาหาร 100 กรัม (ประมาณ 6 ½ช้อนโต๊ะ).....	27
3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครอบครัว ระยะเวลาที่ได้รับ การวินิจฉัยด้วยภาวะหัวใจวาย จำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษาด้วยภาวะหัวใจวาย และระดับความรุนแรงของอาการจำแนกตาม NYHA Functional Classification (n=199).....	43
4 คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ ความรุนแรงของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย โดยรวม รายด้าน และรายข้อ (n=199).....	45
5 จำนวน และร้อยละ จำแนกตามระดับของภาวะซึมเศร้า (n=199).....	47
6 คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรม การรับประทานอาหารของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย โดยรวม และรายข้อ (n=199).....	47
7 คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรม การรับประทานยาของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย โดยรวม และรายข้อ (n=199).....	49
8 ค่า Skewness, SE Skewness ค่า Fisher's Coefficient ของภาวะซึมเศร้า พฤติกรรม การรับประทานอาหาร พฤติกรรมรับประทานยา และการรับรู้ความรุนแรงของ ภาวะหัวใจวาย (n=199).....	50
9 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะซึมเศร้า พฤติกรรมรับประทานอาหาร พฤติกรรมการ รับประทานยา และการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายในผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย (n=199).....	51

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 8

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University